(ומתוק 2)

ד"ה/שעה	TIME
חזקת	1:06:11
שלשה	1:08:50
שהן	1:38:25

בבא בתרא כח

שורה ראשונה

חזקת הבתים ובית הבדים. פי' ר"י בר מרדכי דהא דתנן בפרק חומר בקדש (חגיגה כד:) עברו הגיתות והבדים דמשמע שיש להן זמן קבוע ולא אחר כל השנה היינו שרוב העולם דורכים אז בזמן לקיטה אבל יש בני אדם שמלגיטין כל השנה ודורכין במעט מעט:

שלשה חדשים בראשונה. מתוך פי' ר"י משמע דבעי רבי ישמעאל שהוא יזרע ויקצור בתוך שלשה חדשים ראשונים וכן באחרונים ואין תימה שתהא תבואה הנזרעת אחר ניסן גדילה בג' חדשים ואין זמנה עד ניסן הבא דמצינן כעין זה דאמרי' בר"ה (יג.) כל תבואה שנקצרת בחג בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה אלמא גדלה פעמים בתוך זמן, אבל קשיא לר"י דא"כ אמאי צריך י"ח חדשים, בט"ו חדשים סגי: שיזרע ג' חדשים לפני ניסן ויקצור בניסן ושניה בסוף הקיץ ושלישית בניסן הבא: וי"ל דצריך אכילה חשובה של י"ב בחמשא אע"ג דאמרי' בגמ' אכל תלת פירי לתלתא ירחי כגון אספסתא לרבי ישמעאל הויא חזקה שאני התם לפי שהוא זמן שלה, אבל קשה לר"י דאמרי' בגמ' (לקמן דף לו:) פירא רבה ופירא זוטא איכא בינייהו דר' ישמעאל ור"ע ופ"ה דר' ישמעאל סבר פירא רבה כגון שעורים ושבולת שועל שגדלים בג' חדשים ור"ע סבר פירא זוטא כגון ירק הגדל בחדש אחד והא אמרי' בגמרא (לקמן ע"ב) דאספסתא בחדש אחד הויא חזקה לרבי ישמעאל ונראה לר"י דלא בעי רבי ישמעאל שיזרע התבואה ויקצור אלא אפי' זרעה הראשון, או הוא יזרענה בשלשה חדשים אחרונים אע"פ שלא קצרה ובהא פליגי דרבי ישמעאל סבר בעינן שיהא גדל הפרי ברשותו הרבה כגון ג' חדשים והייט פירא רבה ור"ע סבר דאין צריך שיגדל ברשותו אלא חדש אחד והייט פירא זוטא ונ"ת היאך יהא ניכר שיחזיק בה כל ג' חדשים ראשונים או אחרונים כי ביום אחד או בב' יוכל לקצור או לזרוע וכי תימא שמכבש את השדה ומתקנו, הא לא הויא חזקה מידי דהוה אניר דאמר לקמן (דף נו:) דלא הויא חזקה משום דמימר אמר כל שיבא דכרבא ניעול בה וי"ל כגון שאוכלה שחת, והא דאמרי' (שם.) אכלה שחת לא הויא חזקה ה"מ כשאוכל בענין זה שאין התבואה חוזרת ולא הוי שייך לומר ולאו אחזקת כדמחזקי אינשי לפיכך לא הוי למחות אבל אם אכלה שחת בענין שאין התבואה מתקלקלת כדרך שבני אדם עושים - בעוד שהוא ירק ולא בא עדיין גבעול שלה, הויא חזקה; ובשדה אילן דבעו רבנן דפליגי אר' ישמעאל בגמרא מיום ליום ג' שנים אע"ג דלא שייך התם אכילה שחת מ"מ איכא למימר כגון שזומר ומעכב העלים לעצמו ואע"ג דמתקן בכך והוי כמו ניר כיון (שמתקן) העלים לעצמו לא שייך למימר כל שיבא דכרבא ניעול בה ועוד אומר ר"י דאחזיק בה בכה"ג שנעל וגדר את השדה ונועל במפתח ואין מניח אדם ליכנס בה דאמר בגמרא (דף כט:) לוקמה במאי קני לה ולא קאמר כגון שנעלה וגדרה איכא למימר דאין נעילה מועלת אא"כ איכא אכילה בהדה או זריעה אבל נעילה גרידא לא מהני מידי: והשתא אתי שפיר כמי לרבנן דרבי ישמעאל:

שהן י"ח חדש. תימה וכי מניינא אתא לאשמועינן וכה"ג פריך בכמה דוכתי וליכא למימר דלטופין אתי לאשמועינן דא"כ מאי קמ"ל רב הונא ובגמרא משמע דממתניתין לא הוה שמעינן דבעינן לטופים אי לא דאשמועינן רב הונא [עי' תוי"ט שתמה על זה]:

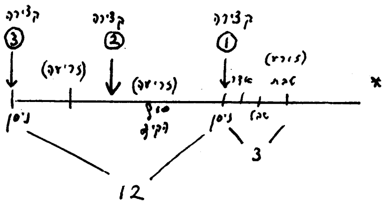

נושא/מבנה ד"ה שלשה

◇ רש"י/ר"י חולקים במהם הדרישות של ר' ישמעאל כדי להשיג חזקה - בפרט בג' חדשים בתחילה ובסוף של י"ח החדשים שלו

מבנה (המשך)

① ② נושאים נפרדים להם איך משיגים חזקה מיום ליום כשעיקר הפעולה אפשר לסיימו ביום או יומיים

△ "ניר" - ניצור קשר עם הפרק

⊔ "רבנן" (דפליגי אר' ישמעאל) סימון המיועד ליצור קשר עם המשך (סוף) התוס'

ס"א שמעכב

* סוגריים זוית לגבי למאמר של רצף הסוגיה, בתוכם תוס' מציג קושיא של פירושות של נער וגזר ומשיב

* חזקת ג' שנים לשיטתם נבדקין מיום ליום

* מהרש"א - אספסתא הגדל בחדש א' הויא חזקה בג' חדשים כשקוצרה סוף כל חדש וצומחת אחרת

* נ"ל דצ"ע לשאול מה בין זה לאספסתא? מצאתי בס' תוס' המבואר הערה 17 (על פי המהרש"א) "ומה שאומר בשלמות (אספסתא) בחדש אחד היינו מיום שנזרע וגם קוצרה באותו חדש משא"כ בירק זה לשיטת תוס' ירק גדל או רק קוצרו לא יוכל להחזיק עליו חדש אחד בלבד

** סוגריים מרובע כאן מציינים הקושיא, בתוכם מובא נסיון לצלות ("וכי תימא") אבל נדחה

(מספרים בעיגול= הארות שולים)

כח. (2 מתוך 2)

// אלמלא (כרם) ומסק את זיתו וכנס את קייצו (תאנים)

כנס את תבואתו. להכי קרי ליה לכרם 'תבואה' משום דכתיב (דברים כב) "ותבואת הכרם" וא"ת תינח הא דתנא תבואה קודם זיתים דיין קודם לשמן כדאמרינן באיזהו נשך (ב"מ סג.) "הגיע זמן יין למכור" ובתר הכי קאמר "הגיע זמן למכור שמן" אלא "כנס את היינו" אמאי תני ליה בתר הכי הא תאנים קדמי דהא אמר בהמקבל (שם קו:) "חצי ניסן ואייר וחצי סיון קציר חצי סיון ותמוז [*וחצי] אב קיץ" ואילו בציר היה בתשרי ~~כדאמרינן~~ בברכות (דף לה:) דאמר להו רבא לרבנן "במטותא מינייכו לא תיתחזו לי קמאי לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי" ~~ואמרינן~~ נמי בסנהדרין (דף כו:) גנב ניסן וגנב תשרי לא שמיה גנב וה"מ באריסא ודבר מועט ~~ואמרינן~~ באיזהו נשך (ב"מ דף עג:) חזי מר להנהו רבנן דיהבי דמי אחמרא בתשרי ומבחרי להו בטבת מכל אלו משמע דבציר הוי בתשרי וכבר כלה הקיץ. ①וי"ל דהא דקרי קיץ לחצי סיון ותמוז וחצי אב לפי שאז עיקר יובש של תאנים באילן ומיהו אין קוצצין אותו מן האילן עד לאחר הבציר ②א"נ לוקטין אותו קודם אלו(סיון) ומניחים אותו לייבש ולא (ו) זמן כניסתו לבית עד לאחר תבואת הכרם והא דלא הויא לקיטה חזקה כי שמא היו רגילין לייבשן באותו שדה שגדלו שם ולכך לא הויא חזקה עד שיביאם לביתו. ור"ת מפרש כנס תבואתו בתשרי ומסק את זיתיו בשבט וכנס קייצו באב הרי זו חזקה כמלאת חזקה בשנה אחת וקתני כסדר זה משום דתשרי הוא תחלת השנה אבל יותר מיושב אי הוה תני להו כסדר גשמי שנה שהן גדלין עליהן①:

אי ②מה שור המועד עד נגיחה רביעית כו'. מכאן חזר בו רש"י ממה שהיה מפרש בב"ק (דף כג: ושם ד"ה ולא) גבי (ז) דפליגי אביי ורבא דאמר אביי "תמול" חד "מתמול" תרי "שלשום" תלת "ולא ישמרנו בעליו" אתאן לנגיחה רביעית ורבא אמר תמול מתמול חד הוא כו' דלאביי סבר דעד נגיחה רביעית לא מיחייב ורבא סבר דחייב בנגיחה שלישית דא"כ הוה מסיק הכא גמרא דלא כהלכתא דקי"ל כרבא לגבי אביי וחזר (ח) רש"י ופירש דמשמעות דורשין איכא בינייהו וה"ר עזרא מפרש דודאי לכ"ע לא מיחייב עד רביעית אבל בהא פליגי דלאביי דמפיק נגיחה רביעית מקרא דלא ישמרנו" אם נגח נגיחה רביעית ביום ג' לא מיחייב, עד שיגח ביום רביעי דלא ישמרנו" קאי אימים דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דנגיחה רביעית לא כתיבא בהדיא, אפילו ביום שלישי אם נגח נגיחה רביעית מיחייב:

עד נגיחה רביעית לא מיחייב. תימה לר"י דמאי פריך הא הכי יליף משור המועד מה התם הוחזק נגחן שלש פעמים ה"נ הוחזק שתקן בשלש שנים-א"כ משלש שנים ואילך קמה ליה ברשותיה! ואומר ר"י דס"ד דמקשה דהכי יליף מה התם מכי נגח ג' פעמים נפק ליה מחצי נזק לנזק שלם ה"נ כיון שהכלה שלש שנים ולא מיחה נפקא ליה מרשות מוכר לרשות לוקח אע"ג דמילתא בלא טעמא הוא③:

אלא

רש"ל

נושא ד"ה כנס
למה במש' נחשב
"כנס את קייצו"
(תאנים) אחר יין ושמן
בזמן שלכאורה התאנים
מוקדמים יותר

* עד דסוגריים רואים
עיקר הקושיא, בתוכם
מובא כמה הוכחות
דהבציר הוא בתשרי -
ומאילו תאנים עוד
דקיץ קודמים

מבנה
△ סדרה של
הוכחות דבציר
(ענבים) בתשרי

⏢ שיטות שונות קמה
נחשב תחילת השנה
לחשבון כניסת
פירות האלו במשנ"ן
במש'
1- מניסן מנינן
2- ר"ת = מתשרי
מנינן

⋈ "עד לאחר"
הדגשת איחורו
של התאנים

נושא/מבנה ד"ה אי

"חזר בו רש"י"
סימן לזכור קשר עם
ההמשך

○ - רש"י/ה"ר עזרא
דעות בדבנות
דבריהם של אבי'
ורבא בדרשת
הפסוק "מתמול
שלשום וכו'" בשור
המועד

◇ "מפרש"
רש"י (לאחר שחזר בו)
משמעות דורשין איכא
בינייהו
ה"ר עזרא - יש הבדל
בין אבי' ורבא ובעינן
נגיחה רביעית ביום
השלישי:
לאביי - אינו מחייבו
בנזק שלם
לרבא- חייב בנזק
שלם

---

① מהרש"א- "יורה דחשון ומלקוש דניסן ולא תני כסדר הזה כנס קייצו באב וכנס תבואתו בתשרי"

② על פי הפסוק שמות כא:כט "ואם שור נגח הוא מתמול שלשום והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש..."

③ ויש בסיס זה על נזק שלם שאלה הגמ' א"כ לא יהא חזקה עד אחר ג' שנים כמו שאין מועד תשלום נזק שלם עד שיגח נגיחה רביעית

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה כנס וכו' ולא הוה זמן כניסתו וכו' שדה עצמה שגדלו וכו' יותר היה מיושב: (ז) ד"ה אי מה וכו' גבי הא דפליגי: (ח) בא"ד וחזר בו רש"י:

ד"ה/גמרא	TIME
כנס	1:40:39
אי	1:58:13
עד	2:09:33